

Martin Luther
Finn B. Andersen (oversætter)

Bjergprædikenen

København: Books on Demand, 2018. 368 sider.
Hæftet. DKK 175,-.

Førsteamanuensis i Systematisk Teologi Peter Olsen
po@dbi.edu

I kølvandet på fejringen af reformationens 500 år har vi fået den største samlede oversættelse af Luther-tekster på skandinavisk nogensinde. *Den store Lutherserie* lever virkelig op til den betegnelse. Der er grund til at takke oversætteren, cand.theol. Finn B. Andersen, og til at lykønske alle os andre!

Den store Lutherserie består af i alt 36 bind, som kan ses og købes på:
<https://lohse.dk/menu/boger/teologiske-fagboger/den-store-lutherserie.html>

Det er ganske vist ikke alle disse bind, der er skrevet af Martin Luther – men de fleste er. I fire indbundne bind på i alt 1.668 sider får vi Luthers forelæsninger over Første Mosebog. Disse bind forelå på dansk i forvejen, men i en 150 år gammel oversættelse, som er umulig at opdrive. Derfor er det en stor fornøjelse, at vi nu igen har adgang til Luthers karske udlægning på dansk. I yderligere fire indbundne bind får vi prædikener af Martin Luther (Kirkepostillen i to bind, Huspostillen og Festpostillen) på i alt 2.176 sider. Disse otte bind med næsten 4.000 sider koster bare 2.316,- kr. Den lave pris skyldes, at bøgerne udgives som såkaldt *print on demand*. Bøgerne kan også købes enkeltvis.

Det samme kan de kortere værker af Luther, som indgår i serien. Det gælder bl.a. *Den hellige Døb* (1535), som er det sidste skrift fra Luthers hånd om dåben, *Kristi nadverord står stadig fast* (1527), som er vendt mod sværmere og anabaptister, der sætter fornuften over Bibelen, *Nådens nøgler* (1530), som er Luthers forklaring af den nøglemagt, som Jesus giver os i Matt 16,19 og 18,18 og *Om den sande og falske kirke* (1541), der på tysk hedder *Wider Hans Wurst*.

Ud over værker af Martin Luther selv indgår i serien bl.a. *De Lutherske Bekendelsesskrifter* også kaldet *Konkordiebogen* fra 1580, desuden *Den Augsburgske Bekendelse* fra 1530 kommenteret af Finn Andersen, Filip Melanchthon: *Teologiens Grundbegreber* (Loci Communes fra 1521) og *Vejledning for menighederne*, som er Melanchthons (og til dels Luthers) visitatsbog fra 1528 og 1538, foruden Erik Pontoppidan: *Sandhed til Gudfrygtighed* fra 1737. I serien findes også enkelte korte Luther-tekster med Finn Andersens kommentarer.

Herunder anmeldes et enkelt af seriens mange bind.

Martin Luther: *Bjergprædiken*

En af de bøger, som vi nu endelig har adgang til på dansk, er Martin Luthers udlægning af Jesu Bjergprædiken. Der er tale om prædikener over Matt 5-7, som Luther holdt for menigheden i Wittenberg fra november 1530 og 1½ år frem. Bogen er oversat fra tysk af Finn Andersen.

Martin Luther bruger mest plads på kap. 5, fordi ”den lede djævel så mesterligt har fordrejet og forvendt især det femte kapitel.” Selv om Jesus taler klokkeklart i dette kapitel, ”har den helvedes Satan ikke fundet nogen tekst i Skriften, som han har fordrejet på mere skændig måde og fået mere vildfarelse og falsk lære ud af end netop denne” (side 2). Allerede fra bogens første sider bemærker vi både Luthers bramfrie sprog og den klare linje i hans udlægning af Jesu ord.

Skal man forstå en løsning, må man først forstå det problem, der skal løses. I Bibelen er evangeliet løsningen. Men hvad er da problemet? Ja, det er jo menneskers synd! Men hvor stort dette problem egentlig er, forstår man kun, når man fatter den lov, som vi mennesker har forbrudt os imod. Matt 5 er hovedsagen i Jesu Bjergprædiken, fordi Han her ”forklarer og indskærper lovens sande mening” (side 78). Den lede djævel har fordrejet Guds lov, fordi han ønsker at fratage os evangeliet. De to hænger nemlig sammen: lov og evangelium. Forstår man ikke den første, så forstår man heller ikke den sidste.

I Matt 6 anvender Jesus den rette forståelse af loven, når Han fordømmer farisæernes såkaldte ”gode gerninger” (side 153), og i Matt 7 advarer Jesus mod den selvklogskab og dømmesyg, der kommer af, at vi misforstår loven og de gode gerninger (side 251).

Bjergprædiken er i alt væsentligt en vejledning for Jesu disciple i, hvordan de skal leve med hinanden. Men for at kunne give denne vejledning må Jesus først forklare, hvor radikalt Guds lov skal forstås. Vi skal læse det helt bogstaveligt, når Jesus afslutter kap. 5 med disse ord: ”Så vær da fuldkomne, som jeres himmelske fader er fuldkommen.” Det er lovens konklusion. Vi skal altså ikke sammenligne vores livsførelse med diverse bud. Nej, vi skal sammenligne os med Gud! Derfor siger loven ikke bare: ”Du må ikke begå drab.” Den siger også: Du må ikke engang gøre det i hjertet. Og mere konkret: ”Den, der siger: Tåbe! skal dømmes til Helvedes ild” (Matt 5,22).

Vi erkender først problemets virkelige omfang, når vi forstår, hvor meget Guds lov kræver af os. Målestokken for vores liv – både i dag og på Dommedag – er Gud selv. Dette burde ikke være nogen nyhed, for Gud sagde det allerede til Moses: ”I skal være hellige, for jeg, Herren jeres Gud, er hellig” (3 Mos 19,2). Pointen er: Vi skal ikke bare være hellige, *fordi* Gud er hellig. Vi skal være hellige, *som* Gud er hellig. Det er dette, Jesus viser os i Matt 5. Og det er denne udlægning, der gør den første tredjedel af Martin Luthers bog længere end hver af de næste to tredjedele.

Sammenlagt er de sidste to tredjedele dog længere end den første: Jesu vejledning af sine disciple handler om, hvordan de skal leve i denne verden. Luther understreger, at vi egentlig godt ved det i forvejen, for samvittigheden siger det samme: ”Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre mod jer, det skal I også gøre mod dem” (Matt 7,12). Hvis din næste ved noget ufordelagtigt om dig eller om dine kære, så vil du helst, at han holder det for sig selv og ikke går rundt og fortæller det til andre. Nå, jamen, så er det sådan, du skal gøre, hvis du ved noget ufordelagtigt om din næste! Tilsvarende: Når du køber en vare, vil du jo gerne have, at pris, vægt og kvalitet stemmer med dine forventninger. Jamen, så skal du handle på denne måde med din næste. Ikke bare Bibelen, men også din samvittighed, ja, hele skaberværket forkynder dette for dig. Luther siger: ”Således har du ingen mangel på prædikanter, for du har lige så mange prædikanter, som du har forretninger, varer, værktøj og andre redskaber i dit hus og i din gård. Alt dette råber dagligt til dig: Kære! Handler du sådan mod din næste, som du vil, at din næste skal handle mod dig med sine ejendele” (side 285-286).

Ved gennemgangen af Fadervor (Matt 6) har Luther flere korte og præcise formuleringer, der kunne tjene som opslag på køleskabet eller bogmærke i Bibelen, fx ”Man skal bede kort, men ofte og stærkt” (side 170).

Ikke mindst præster og prædikanter kan i denne bog hente megen god teologi fra Luther til både undervisning, forkyndelse og samtale. Og så skader det ikke så meget, at bogen kunne have brugt en ekstra korrekturlæsning.

Både Luthers gennemgang af Bjergprædikenen og *Den store Lutherserie* i øvrigt anbefales hermed på det varmeste!